

Pregled razpoložljivih varstvenih ukrepov za zagotavljanje ugodnega ohranitvenega stanja

Damjan Vrčec, Zavod RS za varstvo narave
Andrej Bibič, Ministrstvo za okolje in prstor

Cilj direktive o habitatih

- Člen 2:

“Cilj te direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatnih tipov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katere se uporablja Pogodba.”

Kaj je ugodno ohranitveno stanje za habitate?

- Direktiva o habitatih (1. člen)
 - če so njegovo naravno območje razširjenosti in površine, ki jih na tem območju pokriva, stabilne ali se povečujejo, in
 - če obstajajo in bodo v predvidljivi prihodnosti verjetno še obstajale posebna struktura in funkcije, potrebne za njegovo dolgoročno ohranitev, in
 - če je stanje ohranjenosti njegovih značilnih vrst ugodno

Kaj je ugodno ohranitveno stanje za vrste?

- Direktiva o habitatih (1. člen)
 - če podatki o populacijski dinamiki te vrste kažejo, da se sama dolgoročno ohranja kot preživetja sposobna sestavina svojih naravnih habitatov, in
 - če se naravno območje razširjenosti vrste niti ne zmanjšuje, niti se v predvidljivi prihodnosti verjetno ne bo zmanjšalo, in
 - če obstaja in bo verjetno še naprej obstajal dovolj velik habitat za dolgoročno ohranitev njenih populacij

Ukrepi po področjih

- Sektorji izbrani glede na obstoječe grožnje:
 - Ohranjanje narave
 - Kmetijstvo
 - Gozdarstvo
 - Lovstvo
 - Ribišstvo
 - Raba voda in upravljanje z vodami
 - Prostorski razvoj

Pregled uporabljenih virov

- Zakon o ohranjanju narave
 - Uredba o habitatnih tipih,
 - Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih NATURA 2000),
 - Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju,
 - Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je obvezna presoja vplivov na okolje,
 - Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah,
 - Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah,
 - Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot,
 - Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja,
- Zakon o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi
- Zakon o varstvu podzemnih jam

Pregled uporabljenih virov

- Zakon o varstvu okolja
 - Uredba o mejnih vrednostih vnosa nevarnih snovi in gnojil v tla,
 - Uredba o odlaganju odpadkov na odlagališča,
 - Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju,
 - Pravilnik o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov,
 - Pravilnik o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne in padavinske vode,
 - Pravilnik za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju,

Pregled uporabljenih virov

- Zakon o urejanju prostora,
- Zakon o graditvi objektov
 - Uredba o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena

Pregled uporabljenih virov

- Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006,
- Zakon o kmetijskih zemljiščih,
- Zakon o kmetijstvu,
- Zakon o veterinarskih merilih skladnosti,
- Zakon o veterinarstvu,
- Zakon o zaščiti živali,
- Zakon o živinoreji,
- Uredba o izvajanju nalog na hidromelioracijskih sistemih,
- Uredba o izvedbi ukrepov kmetijske politike za leto 2006,
- Uredba o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006 za leto 2006,
- Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar,
- Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju,
- Pravilnik o dolžnostih uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev

Pregled uporabljenih virov

- Program razvoja gozdov v Sloveniji
- Zakon o gozdovih
 - Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom,
 - Pravilnik o dodatnih ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje podlubnikov,
 - Pravilnik o gozdnih prometnicah,
 - Pravilnik o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih,
 - Pravilnik o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, spravi in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov,
 - Pravilnik o varstvu gozdov

Pregled uporabljenih virov

- Zakon o divjadi in lovstvu,
 - Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob
 - Pravilnik o vsebini načrtov upravljanja z divjadjo lovstvo

Pregled uporabljenih virov

- Zakon o sladkovodnem ribištvu
 - Pravilnik o ribiškem katastru,
 - Pravilnik o ribiško-gojitvenih načrtih ter o evidenci izvrševanja,
 - Pravilnik o športnem ribolovu,
 - Odredba o najmanjših dolžinah lovnih rib in o varstveni dobi lovnih rib, rakov, žab in školjk

Pregled uporabljenih virov

- Zakon o vodah
 - Uredba o podrobnejši vsebini in načinu priprave načrta upravljanja voda,
 - Pravilnik o določitvi in razvrstitvi vodnih teles površinskih voda,
 - Pravilnik o določitvi vodne infrastrukture,
 - Pravilnik o določitvi vodnih teles podzemnih voda

Ukrepi s področja ohranjanja narave

- Operativni program in akcijski načrt ohranjanja biotske raznovrstnosti s programom upravljanja Natura 2000 območij (2007 – 2013)

- ZON

- Pogodbeno varstvo

- Pogodba o varstvu
 - Pogodba o skrbništvu

- Zavarovanje in začasno zavarovanje

- Obnovitev

Ukrepi s področja prostorskega načrtovanja

- Strategije prostorskega razvoja, prostorski redi in lokacijski načrti
- Določanje namenske rabe
- Prenova objektov
- Umeščanje infrastrukture
- Naravovarstvene usmeritve (naravovarstvene smernice)
- Omilitveni in izravnalni ukrepi (mnenja)
- Projektni pogoji (naravovarstveno soglasje)

Ukrepi s področja kmetijstva

- Skupna kmetijska politika EU
 - Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013
 - Osnova za izvedbeni del implementacije ukrepov kmetijske strukturne politike
 - V skladu z dovoljenimi ukrepi skupne kmetijske politike EU

Ukrepi kmetijske politike morajo biti usmerjeni predvsem v spodbujanje sonaravne kmetijske dejavnosti

- Slovenski kmetijsko okoljski program (SKOP)

Ukrepi s področja kmetijstva

- Mozaičnost kulturne krajine
- Linijske strukture
- Melioracije
- Paša
- Košnja
- Gnojenje
- Fitofarmacevtska sredstva
- Strojna obdelava kmetijskih zemljišč
- Zemljišča z zaraščanju

Ukrepi s področja kmetijstva

- Slovenski kmetijsko okoljski program (SKOP)
 - Ohranjanje kmetijske dejavnosti z upoštevanjem ekoloških, socialnih in prostorsko poselitvenih vidikov podeželja
 - I. skupina: zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje,
 - II. skupina: ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine,
 - III. skupina: varovanje zavarovanih območij,
 - IV. skupina: izobraževanje in promocija.
 - Pogodba med lastnikom in Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja za dobo petih let

Ukrepi s področja gozdarstva

- Program razvoja gozdov Slovenije
 - Gozdnogospodarski načrti GGO
 - Gozdnogospodarski načrti GE
 - Gozdnogojitveni načrti
 - Fragmentacija gozdov
 - Sečnja
 - Spravilo
 - Obnova gozdov s sadnjo
 - Načrtno puščanje biomase
 - Gozdni rob, jase in podrast
 - Vodni biotopi v gozdu

Ukrepi s področja lovstva

- Program upravljanja z divjadjo v Sloveniji
 - Načrti upravljanja z divjadjo LUO
 - Načrti upravljanja z divjadjo lovišč in LPN
- Vzdrževanje populacij divjadi
- Lovski objekti

Ukrepi s področja sladkovodnega ribištva

- Program razvoja ribištva
 - Smernice za posamezno ribiško območje
 - Ribiško gojitveni načrti ribiškega okoliša
 - Letni načrt ribiškega okoliša

- Ribolov
- Poribljavanje
- Ribogojstvo

Ukrepi s področja rabe in upravljanja voda

- (Nacionalni program upravljanja z vodami
 - Načrti upravljanja z vodami
 - Program ukrepov)
- Letni programi dela
- Vodne pravice (dovoljenja in koncesije)
- Ekološko sprejemljiv pretok
- Zveznost vodotoka
- Naravna struga
- Vzdrževanje vodnih in priobalnih zemljišč
- Visokovodni nasipi

Težave, ki omejujejo izvajanje ukrepov

- Nevpeljani postopki
- Finančne težave
- Ozaveščenost lastnikov
- Delovanje inšpekcijskih služb

Povzetek

- Večina ukrepov se izvaja skozi sektorske razvojne načrte
- Primarno “odgovorni” ministrstvi:
 - Ministrstvo za okolje in prostor
(ohranjanje narave, varstvo okolja, prostorski razvoj, vode)
 - Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
(kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo, ribištvo)
- Oranje ledine na področju varstva narave in Nature 2000

Hvala za pozornost!

Varstveni ukrepi za zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti

Andrej Bibič

Sektor za politiko ohranjanja narave
Ministrstvo za okolje in prostor

November 2006

Zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti

Povezano z znanjem o **parametrih**, ki so bistveni za doseganje stanja ohranjenosti.

Povezano z znanjem o **vrednostih** teh parametrov za ločevanje med ugodnim – nezadostnim – slabim - neznanim stanjem ohranjenosti.

Povezano z ukrepanjem, da se **znane** vrednosti v predvidljivi prihodnosti ne **slabšajo**.

Ukrepanja ni mogoče predvideti 100% natančno, pogosto ga je možno predvideti le okvirno. Večina ukrepov potrebuje pravno podlago v zakonu.

EU pravna podlaga

Z Direktivo predpisani obvezni načini zagotavljanja preživetja in razmnoževanja vrst in habitatnih tipov na teh območjih:

- **ustrezni koraki** za preprečevanje slabšanja stanja - 6. člen (2. odst.) Direktive o habitatih
- **obvezne presoje** v skladu s 6. členom (odstavki 3. in 4.) Direktive o habitatih na vseh območjih Natura 2000 [7. člen *Direktive o habitatih*]

Obstoječi pravni instrumenti za doseganje varstvenih ciljev (VC)

Ustrezni koraki:

1. Zakonodaja drugih sektorjev integrira skrb za ohranjanje narave / Naturo 2000 (v Sloveniji večina sektorjev) in ima določila za urejanje ravnanj, ki vplivajo na ugodno stanje ohranjenosti. Splošen primer:
 - iz raziskav izhaja, da je za doseganje ugodnega stanja neke vrste potrebno puščanje določenega deleža odmrlih dreves →
 - ali zakon lastniku zemljišča sploh nalaga pridobitev dovoljenja za sekanje posamičnega drevesa?

Obstoječi pravni instrumenti za doseganje varstvenih ciljev (VC)

V EU in Sloveniji je za različna področja raven urejanja takšnih ravnanj zelo različna.

Spreminjanje zakonov je stvar političnega konsenza in je lahko dolgotrajna.

Racionalno je uporabiti vso obstoječo zakonodajo za sprejetje ustreznih ukrepov preprečevanja slabšanja stanja ohranjenosti oz. doseganja ugodnega stanja ohranjenosti.

Obstoječi pravni instrumenti za doseganje varstvenih ciljev (VC)

Ustrezni koraki (nad.):

2. Sektorsko upravljanje razpolaga z dolgoročnimi načrti za rabo trajnostno naravnih dobrin in skrbjo za naravo
3. Nacionalni program varstva okolja, po potrebi akcijski načrti in operativni programi
4. Območno upravljanje, po potrebi (pogodbeno varstvo, odkup v državno last, varstveni režimi zavarovanj)

Obstoječi pravni akti za doseganje VC (upravljanje)

Horizontalno upravljanje (cela država):

- načrti upravljanja (dolgoročni - 10 letni) in javna služba, ki skrbi za njihovo izvedbo, na področju:
 - gozdarstva, lova, ribolova (celinske vode in morje)
 - prostorsko načrtovanje
 - upravljanje z vodami
- v kmetijstvu usmerjanje – s plačili (vklj. s pogodbenimi ukrepi), navzkrižna skladnost (vklj. DKOP), investicijske podpore.

Obstoječi pravni akti za doseganje VC (upravljanje)

Specifično Natura 2000 upravljanje (del države):

- Pogodbeni ukrepi (kmetijsko-okoljski in po Zakonu o ohranjanju narave ZON)
- Pravni ukrepi (ZON)
 - širše zavarovani območje (park) z upravo
 - trajno zavarovanje - ožje (z varstvenim režimom, npr. naravni rezervat)
 - začasno zavarovanje in regulacija ene dejavnosti

Potrebe po novih aktih

- Integracija manjkajočih “Natura 2000 koščkov” za doseganje varstvenih ciljev v obstoječe načrte upravljanja (oboje pravni akti in programski akti / poslovni načrti) v okviru *Operativnega programa in akcijskega načrta ohranjanja biotske raznovrstnosti s programom upravljanja Natura 2000 območij*
- Razglasitev novih širših in ožjih zavarovanih območij.

Potrebe po novem znanju

- Vzpostavitev monitoringa za parametre FCS
 - nekateri monitoringi so že potekali (del gozdnih HT, zveri)
 - MOP je do konca leta 2006 vzpostavil del monitoringa (taksonomske skupine netopirjev, deloma ptic in hroščev, rakov)
 - MOP spremlja izvajanje posameznih kmetijsko okoljskih ukrepov po posameznih območjih Natura 2000 (ukrepi so zaveza za predvidljivo prihodnost petih let)
 - Stanje podatkovnih zbirk drugih sektorjev se izboljšuje, iz njih je možno sklepati npr. na nekatere parametre kakovosti habitata

Potrebe po novem znanju

- Vzpostavitev monitoringa za parametre FCS
 - Operativni program in akcijski načrt ohranjanja biotske raznovrstnosti s programom upravljanja Natura 2000 območij predvideva vzpostavitev dodatnih monitoringov.
 - Nekateri sektorji bodo morali s prevzemanjem evropskih predpisov monitorirati uspešnost ukrepov njihovega sektorja (zlasti upravljanje z vodami, kmetijstvo)

Potrebe po novem znanju

➤ Raziskovanje:

- zlasti slabo poznanih taksonomskih skupin in taksonomskih skupin varstvenega interesa, njihove ekologije in biologije
- zlasti vpliv rabe naravnih dobrin na biologijo in ekologijo

Potrebe po novem znanju

Znanje in podatki za boljše izvajanje obveznih presoj sprejemljivosti planov in posegov.

- Praviloma je za te presoje potrebnih več podatkov kot za poročanje o doseganju stanja ohranjenosti. Zlasti so lahko v pomoč podatki o
 - ciljnem habitatu vsake vrste / HT (notranja cona)
 - zgostitvah znotraj cone (npr. HT izstopajoče kakovosti, območja zgostitev pri razmnoževanju, prezimovanju,...)